

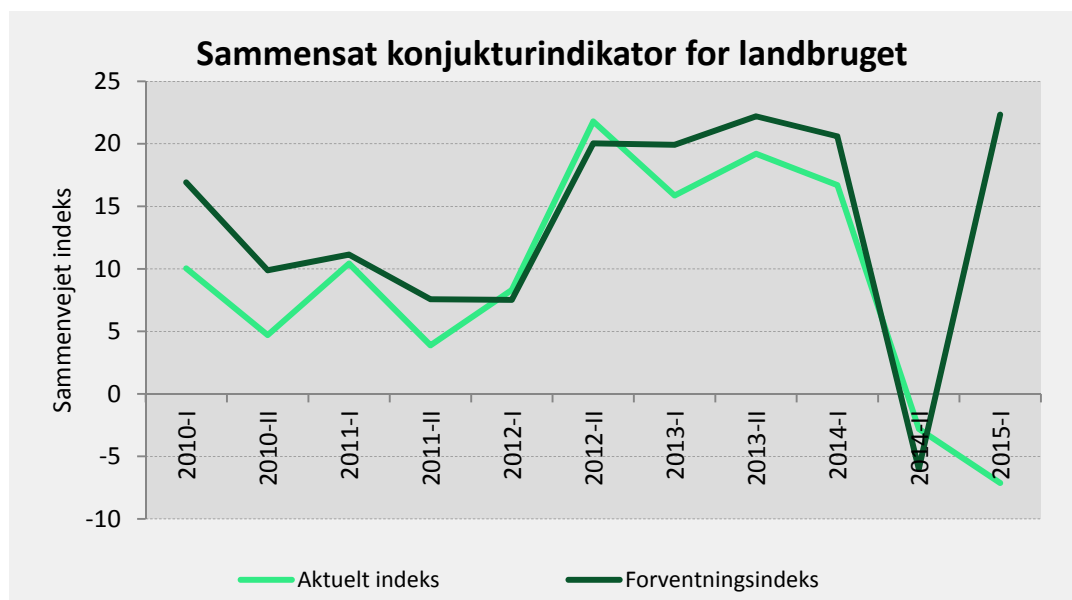
Maj 2015

Landmandsbarometer:

Landmændenes forventninger når nyt lavpunkt – men bunden er nået

Highlights

- Landmændenes aktuelle forventninger har nået et nyt lavpunkt. Efter det markante fald i andet halvår 2014, er vurderingen af den aktuelle situation målt på produktion, investeringer og driftsresultat faldet yderligere, og den sammensatte konjunkturindikator er nu på netto minus 7. De negative forventninger skyldes især en dyster vurdering af udsigterne for investeringer og driftsresultatet i 2015.
- Det er nærliggende at formode, at årsagen til de negative forventninger til konjunkturerne primært ligger i de aktuelt lave afregningspriser efter Ruslands importforbud mod fødevarer fra EU, Kinas tilbagetrækning fra verdensmarkedet og stigende global fødevarereproduktion.
- Forventningsindekset er steget eksplosivt. Det afspejler positive forventninger til 2016 i forhold til 2015. I den sammenhæng skal det erindres, at det sammensatte indeks er et konjunkturindeks, der fortæller om retningen for konjunkturerne, men ikke nødvendigvis om niveauet. Den store stigning skyldes derfor, at udgangspunktet er meget lavt, og at et flertal på netto 22 pct. venter en forbedring af konjunkturerne i 2016 i forhold til 2015.

Anm.: Den sammensatte konjunkturindikator er en sammensvejsning af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat.

- Landmændenes forventninger til produktionen svækkes fortsat af massive produktionsbegrænsninger. Begrænsningerne finder primært sted i form af (i prioriteret rækkefølge) lave afregningspriser, høje produktionsomkostninger, lovgivningsmæssige begrænsninger, manglende adgang til finansiering og manglende miljø- og andre godkendelser.

Resultat af konjunkturanalysen 1. halvår 2015

Forventning om stigning i produktion, men fald i investeringer og indkomst i 2015

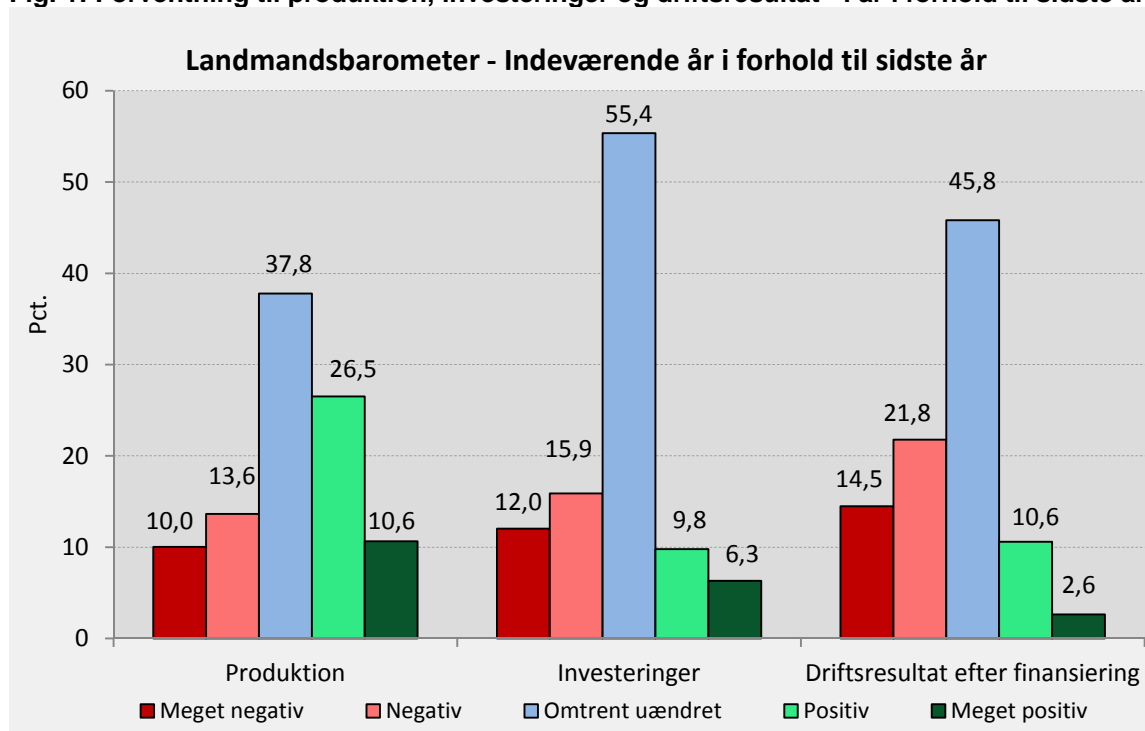
Konjunkturmålingen for landbrugets **indkomst** i 2015 viser, at et flertal af landmændene på netto -23,1 pct. forventer et fald i forhold til 2014 på mere end 250.000 kr. Det skønnede fald er tilmed lidt større end den forventede nedgang i sidste måling i november 2014. Det markante niveau-skifte i landbrugets konjunkturer, som fandt sted i 2014 dominerer således stadig i 2015.

For første gang rækker denne måling også ind i 2016, og her viser undersøgelsen, at der er en overvægt af landmænd på netto 21,8 pct., som forventer stigende indkomst på mere end 250.000 kr. Der er således en klar forventning om, at konjunkturerne er vendt i 2016.

De negative forventninger til 2015 gælder samtlige driftsgrene med undtagelse af kvæg og kyllinger. Størst pessimisme med hensyn til et fald i driftsresultatet næste år på mere end 250.000 kr. ses inden for producenter af smågrise, integrerede, mink og æg.

Da der opereres med absolutte beløbsgrænser, kan det være vanskeligt at sammenligne på tværs af produktionsgrene, idet gennemsnitsomsætningen kan variere meget mellem grenene.

Fig. 1: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - i år i forhold til sidste år

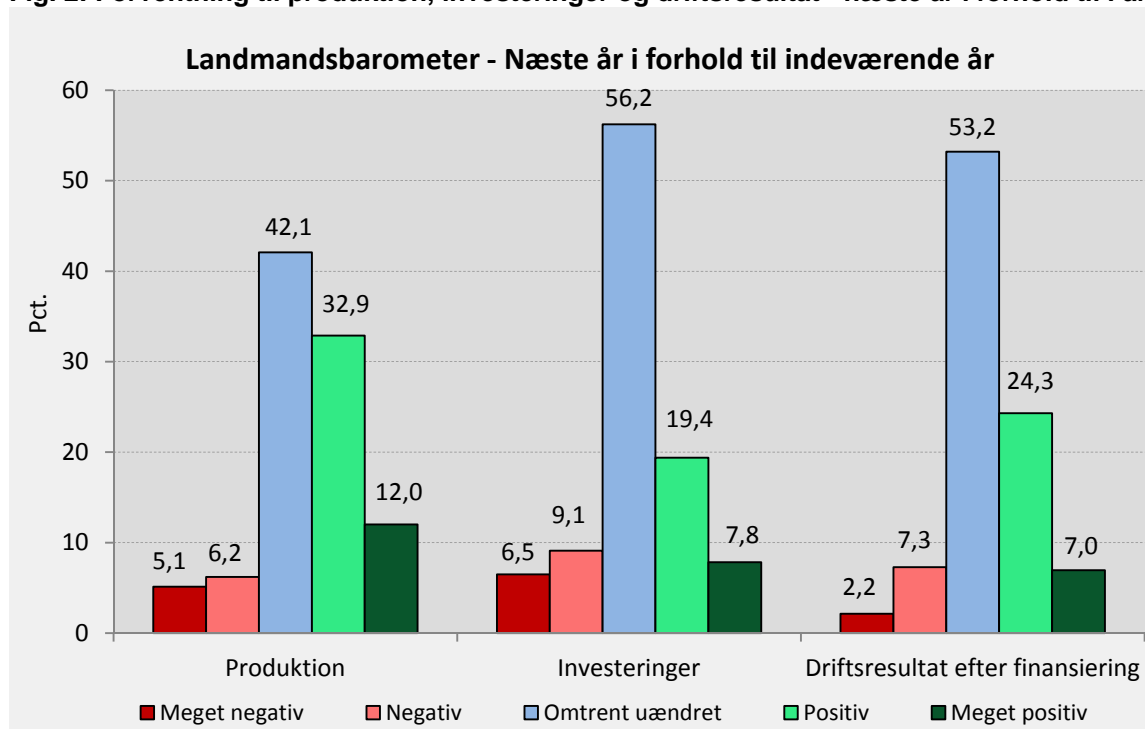
Anm.: Produktion målt i mængder og vægtes i forhold til omsætning. Investeringer vægtes i forhold til omsætning.

Tabel 1: Definition af størrelse af forventning til produktion, investeringer og driftsresultat

	Produktion	Investeringer	Driftsresultat
Meget negativ	Fald på mere end 10 pct.	Fald på mere end 25 pct.	Fald på mere end 750.000 kr.
Negativ	Fald op til 10 pct.	Fald op til 25 pct.	Fald på 250.000-750.000 kr.
Omtrent uændret			+/- 250.000 kr.
Positiv	Stigning op til 10 pct.	Stigning op til 25 pct.	Stigning på 250.000-750.000 kr.
Meget positiv	Stigning på mere end 10 pct.	Stigning på mere end 25 pct.	Stigning på mere end 750.000 kr.

Afgørende for indtjeningen er især bytteforhold og renter. Ifølge SEGES' seneste prognose forbliver renterne lave. De fleste produktpriser forbliver på et niveau under det langsigtede gennemsnit i 2015, mens priserne generelt stiger i 2016. Det er blandt andet denne baggrund, der giver grobund for udbredt pessimisme i 2015 og forventning om et konjunkturopsving i 2016.

Fig. 2: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - næste år i forhold til i år

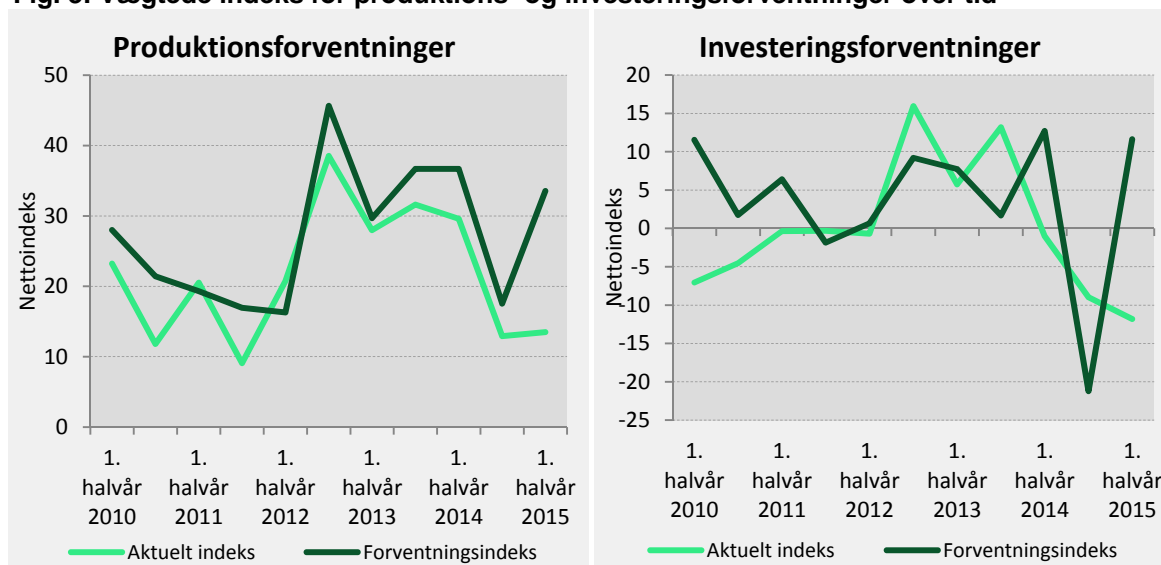
Forventningerne til **produktionen** er fortsat positive med netto hhv. 13,5 pct. i år og hele 33,6 pct. næste år. Det er en stigning fra andet halvår 2014. Især venter mælkeproducenterne en stor stigning i produktionen – en tydelig reaktion på mælkekvoternes ophør. Men også inden for de andre betydelige driftsgrene er der klare forventninger om at udvide produktionen. Kun i den integrerede svineproduktion forventes produktionen at falde i år og næste år.

Den almindelige strukturudvikling og de fortsat lave renter bidrager også til forventningerne om at udvide produktionen. Derudover holder ejendomspriserne nogenlunde niveauet, hvilket bidrager til at opretholde en vigtig del af landbrugsaktivernes værdi og belåningsgrundlag.

Der er en meget klar tendens til, at forventningerne til større produktion vokser med bedrifternes størrelse. Netto hhv. 16 og 38 pct. af de største bedrifter (omsætning over 10 mio. kr.) forventer en produktionsstigning i år og næste år. Blandt de mellemstore (1-10 mio. kr.) og mindre (under 1 mio. kr.) forventes nogenlunde status quo i år og samlet set kun netto ca. 10 pct. øget produktion i 2016.

Forventningerne til **investeringerne** har indtil sidste måling typisk været meget negative. Sidste efterår skiftede stemningen til kraftigt negativ. De negative forventninger er fortsat gældende for i år, mens forventningerne til 2016 modsat er meget positive. Forventningerne skifter således fra netto -12,9 pct. til plus 11,6 pct.

Fig. 3: Vægtede indeks for produktions- og investeringsforventninger over tid

Investeringsniveauet har ligget relativt lavt i de seneste år, lidt under eller svarende til afskrivningerne. Nettoinvesteringerne har således været negative eller nær nul.

I 2012 og 2013 oplevede en række driftsgrene højere indkomster med deraf følgende større investeringspotentiale, hvilket blev opfanget af Landmandsbarometeret. I 2014 faldt forventningerne til investeringerne dog i takt med de kraftigt faldende produktpriser, som førte til mangel på likviditet på mange bedrifter. Et ofte anvendt tiltag i den situation er at forbedre likviditeten ved at drosle investeringsaktiviteten ned.

Den lave indtjening har gjort det vanskeligt at egenfinansiere investeringerne. Samtidig har adgangen til finansiering været stærkt begrænset, og der er andre barrierer i form af manglende myndighedsgodkendelser mv. (jf. produktionsbegrænsninger nedenfor).

Forventningen om fremgang i produktionen medfører, at der forventes en lille fremgang i **beskæftigelsen** i 2015 på netto ca. 4 pct. og ca. 9 pct. i 2016 med størst fremgang inden for kvæg og fjerkræ.

Landmandsbarometeret er en konjunkturundersøgelse, der tager udgangspunkt i forventningerne til den fremtidige udvikling i forhold til tidligere. Hvis udgangspunktet er negativt, er der større tilbøjelighed til, at undersøgelsen viser forventning om fremgang og vice versa. Undersøgelsen afspejler således mere *retningen og ændringens størrelse* end niveauerne. I den aktuelle situation er konjunkturerne dårligere end det langsigtede gennemsnit, og sammenligningsgrundlaget har derfor været negativt.

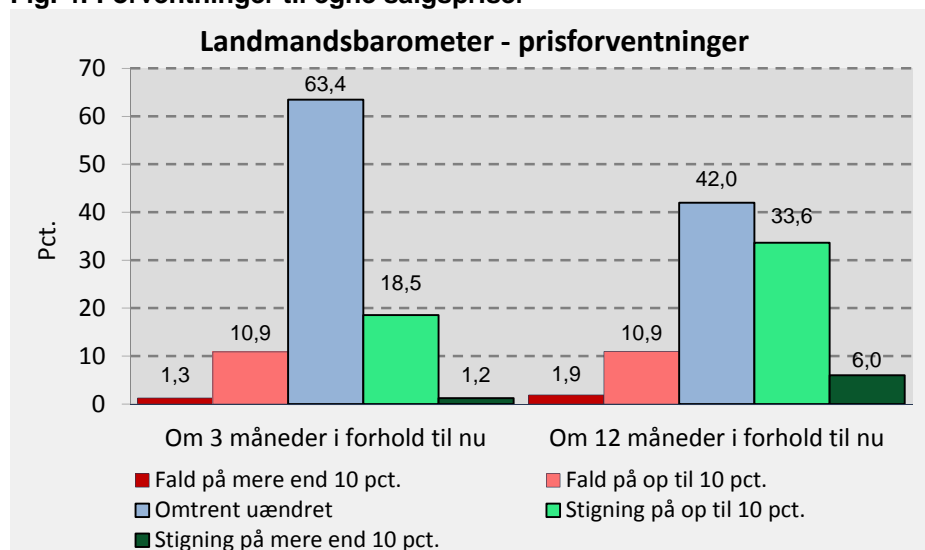
Hvis landmændene er i stand til at spotte konjunktursituationen præcist, vil forventningsindekset være en ledende indikator for det aktuelle indeks. Det har indtil nu kun delvist været tilfældet.

Landmændene forventer lidt højere priser på kort sigt og meget højere priser på længere sigt

På kort sigt (3 mdr.) venter et flertal af landmændene på netto 7,5 pct., at priserne på deres egne salgsprodukter stiger. Alle driftsgrenene forventer svagt højere priser på kort sigt, bortset fra mink, hvor der forventes højere priser..

På længere sigt (12 mdr.) er forventningerne generelt set mere positive med et nettotal på 26,8. Igen er alle driftsgrene positive med hensyn til priserne, bortset fra minkproducenterne, der forventer et lille prisfald.

Fig. 4: Forventninger til egne salgspriser

I tidligere undersøgelser har der været en tendens til, at landmændenes forventninger til fremtiden har været påvirket af den aktuelle pristrend. Således forventes endnu højere priser i opadgående markeder og omvendt.

Aktuelt har vi set svage prisstigninger på svinekød og mælk. Disse stigninger forventer landmændene fortsætter de næste 12 måneder, oven i købet i forceret tempo.

Produktionsbegrænsningerne er fortsat massive, men udviklingen er uensartet

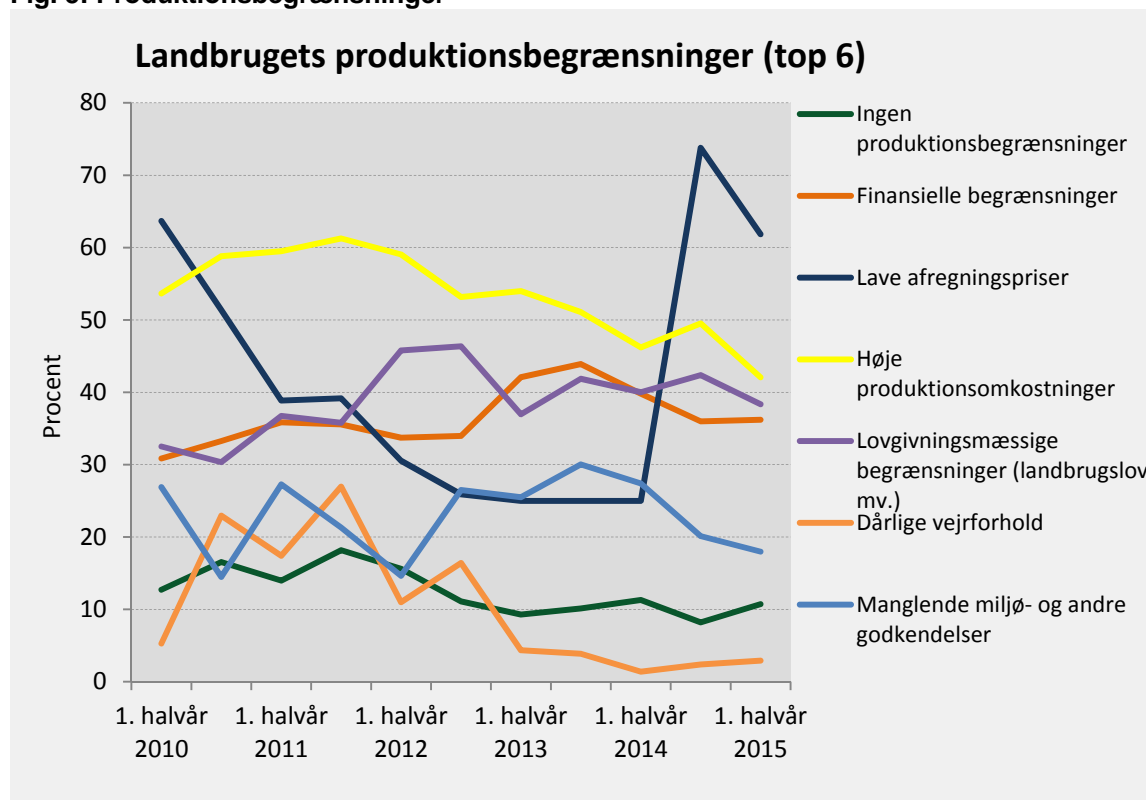
Landbrugsvirksomhederne forventer at øge produktionen, som det fremgår af Fig. 1, 2 og 3. Men fremgangen kan blive begrænset af en række forhold. Helt aktuelt gælder dette især:

- Lave afregningspriser (62 pct.). Gælder især integrerede, smågriseproducenter og æg.
- Høje produktionsomkostninger (42 pct.). Angives især af integrerede og smågriseproducenter.
- Lovgivningsmæssige begrænsninger (38 pct.). Gælder især planter, integrerede, æg og mink. Opleves mest på Sjælland og i Midtøstjylland og Nordjylland.
- Finansielle begrænsninger (36 pct.). Angives især af smågrise-, mælke- og ægproducenter.
- Manglende miljø- og andre godkendelser (18 pct.). Er generelt begrænsende for de animalske producenter.

Mange oplever mere end én begrænsning samtidig, og der er kun 11 pct. af landbrugsvirksomhederne, der ikke oplever produktionsbegrænsninger.

Generelt oplever store bedrifter produktionsbegrænsningerne hårdest.

Fig. 5: Produktionsbegrænsninger

Anm.: Ved dette spørgsmål var det muligt at give flere svar, hvorfor procenterne ikke summer til 100.

Andelen af virksomheder, der oplever begrænsninger er fortsat på et højt niveau. Aktuelt er det især i form af lave afregningspriser. Men også finansielle, lovgivningsmæssige og myndighedsbegrænsninger, samt høje produktionsomkostninger opfattes som stærkt begrænsende.

Tabel 2: Landmandsbarometerets samlede resultater (pct.)

Produktion*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 10 pct.	10,0	5,1
Negativ vækst op til 10 pct.	13,6	6,2
Omtrent uændret	37,8	42,1
Positiv vækst op til 10 pct.	26,5	32,9
Positiv vækst med mere end 10 pct.	10,6	12,0
Ved ikke / Ikke relevant	1,4	1,7

Investeringer*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 25 pct.	12,0	6,5
Negativ vækst op til 25 pct.	15,9	9,1
Omtrent uændret	55,4	56,2
Positiv vækst op til 25 pct.	9,8	19,4
Positiv vækst med mere end 25 pct.	6,3	7,8
Ved ikke / Ikke relevant	0,6	0,9

Beskæftigelse**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 2 beskæftigede	2,0	1,5
Fald på 1-2 beskæftigede	10,0	7,5
Uændret	70,7	72,0
Stigning på 1-2 beskæftigede	15,3	14,6
Stigning på mere end 2 beskæftigede	1,0	3,4
Ved ikke / Ikke relevant	1,0	1,0

Driftsresultat efter finansiering**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 750.000 kr.	14,5	2,2
Fald på 250.000-750.000 kr.	21,8	7,3
+/- 250.000 kr.	45,8	53,2
Stigning på 250.000-750.000 kr.	10,6	24,3
Stigning på mere end 750.000 kr.	2,6	7,0
Ved ikke / Ikke relevant	4,7	6,1

Prisudviklingen på egne salgsprodukter	Om 3 måneder i forhold til nu	Om 12 måneder i forhold til nu
Fald på mere end 10 pct.	1,3	1,9
Fald på op til 10 pct.	10,9	10,9
Omtrent uændret	63,4	42,0
Stigning på op til 10 pct.	18,5	33,6
Stigning på mere end 10 pct.	1,2	6,0
Ved ikke / Ikke relevant	4,7	5,6

Produktionsbegrænsninger*	
Manglende adgang til arbejdskraft	6,6
Manglende adgang til andre indsatsfaktorer	9,9
Finansielle begrænsninger	36,2
Lave afregningspriser	61,8
Høje produktionsomkostninger	42,1
Manglende miljøgodkendelser	12,6
Andre manglende myndighedsgodkendelser	5,3
Lovgivningsmæssige begrænsninger	38,3
Utilstrækkelig kapacitet	3,5
Dårlige vejforhold	2,9
Andre produktionsbegrænsninger	10,4
Oplever ingen produktionsbegrænsninger	10,7

* Vægtet i forhold til omsætning

** Virksomheder med over 1 mio. kr. i omsætning

Metode

Videncentret for Landbrug har gennemført konjunkturundersøgelsen i april/maj 2015 blandt ca. 18.000 danske landbrugsvirksomheder, som samarbejder med Dansk Landbrugsrådgivning. Landbrugsvirksomhederne omfatter driftsgrenene svineproducenter, mælkeproducenter, planteavlere, pelsdyr-og fjerkræproducenter samt andre virksomheder indenfor primærlandbrug.

De deltagende i undersøgelsen er repræsentativt sammensat, og resultaterne er vægtet ud fra landbrugsvirksomhedernes geografiske placering, driftsgren samt omsætning, således at de afspejler det samlede danske primærlandbrug.

Undersøgelsen måler på en række relevante parametre i forhold til de aktuelle konjunkturer. Det gælder forventningerne til produktion, investeringer, beskæftigelse, produktionsbegrænsninger, resultat og produktpriser. Der bliver både spurgt til forventningerne i indeværende år og kommende år. Hvor det er relevant, er resultaterne af konjunkturmålingen vægtet ud fra virksomhedernes omsætning.

Den sammensatte konjunkturindikator for landbruget består af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat i indeværende år i forhold til foregående år (aktuelt indeks) og kommende år i forhold til indeværende år (forventningsindeks). Sammenvejningen foretages ved at vægte besvarelsene, således at andelen af besvarelser, der svarer til "meget positiv" multipliceres med 1, "positiv" med 0,5, omtrent uændret med 0, "negativ" med -0,5 og "meget negativ" multipliceres med -1. Værdien af indikatoren fremkommer som et simpelt gennemsnit af nettotallene for de nævnte indikatorer.

Samme metode for sammenvejning af de forskellige grader af forventninger anvendes for de sammenvejede forventninger til produktion og investeringer.

Læs mere på www.landbrugsinfo.dk/okonomianalyser

Henvendelser vedr. analysen bedes rettet til:

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@seges.dk

Disclaimer:

Denne analyse er udarbejdet af SEGES P/S, som er en uafhængig rådgivningsvirksomhed.

Analysen er udarbejdet af analytikere uden et forretningsmæssigt forhold til de emner, der berøres, og tjener alene til orientering. Analysen er baseret på offentlig tilgængelig information. Der er anvendt kilder, som SEGES finder pålidelige, men SEGES påtager sig ikke ansvar for materialets rigtighed eller for dispositioner foretaget på baggrund af analysens informationer eller vurderinger. Analysens vurderinger og anbefalinger kan ændres uden varsel. Analysen er til personlig brug for DLBR's rådgivere og kunder, og må ikke kopieres eller offentliggøres nogetsteds uden SEGES' tilladelse.